

EL MITE DE LA NOVA AFRICA
Isidor Cònsul

Alfred Bosch, Herois d'Azània. Premi Documenta, 1995. Edicions 62. Barcelona, 1996

Han passat deu anys d'ençà el primer lliurament d'Alfred Bosch (1961), Cronicàlia (1986), falcat per un pròleg de Julià Guillamon i que va aprofitar les darreries d'aquella singular empresa editorial, tan bescantada com enyorada, que fou Llibres del Mall. D'acord amb una de les possibilitats semàntiques del títol, Cronicàlia marcava l'obsessió pel temps que fuig, s'ambientava en geografies aràbigo-mediterrànies i presentava una relació de narracions i cròniques que respiraven aires inèdits i un cert alè de novetat en el panorama narratiu català de la segona meitat dels vuitanta.

En termes biogràfics, la sortida de Cronicàlia coincidí poc o molt amb l'acabament dels estudis universitaris d'Alfred Bosch que inicià, tot seguit, un procés d'immersió en la realitat de l'Àfrica del Sud. En el decurs dels darrers deu anys hi ha fet estades llargues, la coneix bé, sembla tenir apamada la seva complexa realitat i, amb pocs mesos de diferència, ha publicat una biografia del líder **antiapartheid** més carismàtic, Nelson Mandela, l'últim home-déu (1995) i un recull de narracions, Herois d'Azània, que s'incardina també en un nus de temàtica sudafricana.

MIRALLS D'UNA METAMORFOSI

Les narracions d'Herois d'Azània són retalls d'un mirall o les cares d'un poliedre que s'acosten, amb intenció de reflectir-la, a la complexa i canviant realitat de la Sud-àfrica actual. O potser seria millor dir-ne Azània, un mot mític que en la cartografia ptolomaica indicava la terra dels **zinj**, els esclaus negres arribats del sud. La seva semàntica ha evolucionat en termes polítics, però continua viva entre els sectors del

radicalisme negre que, un cop finiquitat l'**apartheid**, ha volgut adreçar-se a la realitat de la nova Sud-àfrica amb el nom d'Azània, una mena de Nova Icària on els negres són lliures i governen. De la mateixa manera, per entendre'ns, que l'antiga Rhodèsia del Nord ha esdevingut Zàmbia i la Rodhèsia del Sud, Zimbabwe.

Les vuit peces d'Herois d'Azània s'acosten, a cops diria que amb massa timidesa i fins i tot amb un cert pudor, a una realitat que no és fàcil de reflectir, que arrossega el llast d'un passat ignominiós, viu un present carregat amb les dificultats del canvi i no té cap més remei que encarar el futur amb dosis importants d'esperança. Les narracions presenten aspectes d'una societat que galopa un fenomenal procés de canvi i on es donen paradoxes que cal entendre com autèntiques metàfores de la realitat, com la de La nostra Berta, on l'antiga serventa domèstica -fet i fet no gaire allunyada d'una condició de semi-esclavatge paternalista- esdevé alta funcionària de la nova situació política i ha d'encarregar-se de solucionar papers de cobrament de pensions dels antics amos.

L'AMALGAMA DE VELL I NOU

Per la pell del volum transiten anècdotes que a vegades són amables i unes altres nien més fonamentalment en el voraviu del dolor. Són històries que menen el lector per les vides paral·leles i creuades de Vi blanc, vi negre, a través de clapes de supervivència de l'esperit racista (La nostra Berta), per tensions tribals i conflictes de justícia (Expedient Soweto 17001), per l'exitència de desarrelats que passen amb massa alegria a ser confosos per delinqüents (Orgullós de ser un bastard), per nissagues i **ghetos** d'emigrants nostàlgics (De Phoenix al nirvana), per paradoxals històries d'amor (Tu i la teva Africa), per exercicis de comèdia humana més o menys enjogassats (La paciència és una gran virtut) i per una narració de cloenda, Heroi

d'Azània, que és potser la més reeixida del conjunt, i en certa manera sintetitza els diferents plans i temes que l'integren: la barreja de vell i nou en la Sud-àfrica actual, una amalgama de la tradició màgica negra i l'imperi del racionalisme blanc, les antítesis familiars davant de la nova situació i els batecs de canvi que s'hi respiren intensament.

A Herois d'Azània, per un altre costat, Alfred Bosch assaja tècniques diferents de construcció narrativa i les veus de la primera persona demostren ofici i habilitat quan es transvesteixen en forma de memòria, de relació epistolar o de resposta a un interrogatori policial. De tot plegat en surt un conjunt amable i convencional que es llegeix amb una certa sensació de confort. Potser aquest és el problema del llibre, el de la seva confortabilitat lectora davant d'una realitat que els tòpics fa anys que presenten de manera més cantelluda, abusiva i injusta.

Isidor Cònsul